

Tuula Karjalainen.

Tove Jansson. Arbete och älska. Norstedts förlag.

I år är det hundra år sedan Tove Jansson föddes. Många verk har redan skrivits om henne och de mumintroll hon skapade. Ofta nämnd i samma andetag med Astrid Lindgren, som i Margareta Strömstedts memoarer. Litteraturvetaren Boel Westin har beskrivit henne genom Mumindalens alla gestalter och teologen Barbro Gustavsson tolkade Tove Janssons vuxenlitteratur i ljuset av hennes homosexualitet.

Tuula Karjalainens bok "Arbete och älska" är mer att ses som en allomfattande biografi där författaren söker närma sig Tove Jansson genom hennes familj, relationer, brev, konst, böcker och vänners kommentarer. Titeln har Tuula Karjalainen hämtat från ett ex libris Tove skapade 1947 "Labora et amore".

Tove Janssons liv bestod verkligen av hårt arbete och mödosam kärlek. I flera kärleksrelationer fick Tove Jansson till sist se sig bortvald. Det var först i mötet med Tuulikki Pietilä hon fann sin livskamrat. Arbetet var också en kärlek för konsten. Tove Jansson föddes i en konstnärlig familj. Lika mycket som hon stod mamman, Ham, nära var hon i ständig konflikt med pappan, Faffan. Ett mönster man kan se i den senare muminboken "Pappan och havet".

Tuula Karjalainen lyfter Tove Janssons konstnärskap under 30- och 40-talet för den läsare som alltför generellt förknippar henne med mumintrollen. Boken är fylld av färgbilder av hennes innehållsrika emotionellt laddade målningar och porträtt.

Mumintrollen kom till under vinterkriget och fortsättningskriget. Kanske, menar författaren, som en längtan efter en lugn och trygg plats i en kaotisk tillvaro. Senare med 70-talets kulturella vänstervindar var det just denna kritik hon fick utstå för böckerna om mumintrollen, vilket hon dock tog med ro. Tove Jansson gjorde ett tydligt ställningstagande mot krig och hetsande patriotism, ibland med personliga risker.

I muminvärlden återfinns Tove Janssons liv och relationer. Till och med Mumindalens arkitektur går att hitta bland barndomens hus. Det var först på 50-talet Tove fick ett internationellt genombrott med sina muminböcker för att sedan på 60-talet ta farväl av dem med de kanske tre bästa: Det osynliga barnet, Pappan och havet och Sent i november. Muminböckerna fann då också sin vuxna publik. Med Mumin tappade Tove Jansson kontakten med bildkonsten. Hon blev alltför associerad med dessa böcker och hittade aldrig riktigt tillbaka till måleriet.

Tuula Karjalainen lyfter fram Tove Jansson som en i allt skapande människa med en enorm bredd, skörhet och en lika stor slagfärdighet. Väl sammanhållet med en bra balans mellan kronologi och teman.

Jakob Carlander